

EATs innspill til ny folkehelsemelding 2018

Nedenfor følger EATs innspill til den nye folkehelsemeldingen.

Å løfte blikket gjennom et matsystemperspektiv

EAT er en internasjonal interesseorganisasjon med base i Oslo som ble etablert av Stordalen Foundation, Stockholm Resilience Centre og Wellcome Trust i 2015. Vi vet at matproduksjon fra dagens matsystem er klodens største miljøproblem og samtidig en av de største utfordringene for folkehelsen. Vår organisasjons overordnede mål er å endre det globale matsystemet slik at vi kan brødfø en voksende verdensbefolkning på en sunn og bærekraftig måte. Arbeidet vårt er basert på FNs bærekraftsmål (Sustainable Development Goals) og Parisavtalen. EAT jobber forskningsbasert, nytenkende og i partnerskap med et bredt spekter av aktører og interessenter på tvers av sektorer og fagdisipliner for å oppnå vår visjon om en sunn og bærekraftig fremtid for alle.

“Mat” som felles fokusområde er viktig nettopp fordi dette er en tematikk som angår alle. Med “matsystem” mener vi alt fra produksjon og bearbeiding av råvarer til transport, distribusjon, samt salg og inntak – altså hele prosessen fra jord til bord. I tillegg til dets miljøbyrde, har dagens matsystem også en omfattende effekt på sykdomsbyrder globalt og nasjonalt. Selv om matsystemet er fragmentert, komplekst og høyst problematisk, er mat også løsningen til mange av problemene det står bak. Ved å jobbe sammen med et felles matsystemperspektiv, kan vi samle aktører på tvers av samfunnet og identifisere felles interesser gjennom mat, bærekraft og helse. Et matsystemperspektiv er også viktig for folkehelsen fordi det kan koble sammen aktører fra flere felt enn bare kostholdsfeltet som kan komme sammen rundt felles problemstillinger og bidra til å skape noe større enn de klarer på egenhånd. Konkrete eksempler på dette er blant annet felles arbeid og tiltak rundt kosthold, lokal matkultur, offentlige anskaffelser til kantiner, matsvinn samt bærekraftig mat og måltider, m.m.

EAT vil dermed understreke at endring av verdens matsystem kan bidra med positive ringvirkninger for folkehelsen og forebygging av ikke-smittsomme sykdommer (non-communicable diseases; NCDs), samt miljøet gjennom en stor tverrsektoriell verdikjede som samkjører offentlige og private interesser. Den nye folkehelsemeldingen vil dra nytte av å ta matsystemperspektivet i betraktning sammen med en forståelse av koblingene mellom mat, bærekraft, helse og ernæring. Endringer i matsystemet innebærer altså samkjøring på systemnivå som vil ha direkte effekt på folkets helse og for klodens ve og vel slik at vi kan oppnå FNs bærekraftsmål og Parisavtalen.

Synteseforskning og partnerskap

EAT har siden etableringen bygget sitt arbeid på tverrsektorielle partnerskap og det å skape synergier gjennom å fremheve sammenhengene mellom mat, bærekraft, helse og ernæring. Vi har blant annet gitt våre partnere tilgang til banebrytende vitenskapelig innsikt, bidratt med strategirådgivning med fokus på bærekraft og helse, og samarbeidet om spesifikke intervensjonsprosjekter. Her gir vi noen suksessfulle eksempler på hvordan EAT bidrar til tverrsektorielle partnerskap.

Synteseforskning

I løpet av første kvartal i 2019 lanserer vi en omfattende forskningsrapport som kombinerer kunnskap på tvers av helse, ernæring og miljømessig bærekraft for å definere rammer og vitenskapelige mål for et sunnere kosthold fra et bærekraftig matsystem. Dette arbeidet er utført av en kommisjon satt sammen av verdens fremste forskere i et samarbeid mellom EAT og *The Lancet* ([The EAT-Lancet Commission on Food, Planet, Health](#)). Denne rapporten vil være et viktig bidrag til arbeidet for bedre folkehelse i årene framover på nasjonalt plan ved å beskrive hva et sunt og bærekraftig kosthold innebærer for både miljøet og befolkningen.

Innovative partnerskap

- **EAT–MOVE–SLEEP:** Et samarbeid med BAMA, Folkehelseinstituttet og Kreftforeningen som fokuserer på sunn mat, fysisk aktivitet og mental helse blant barn og unge.
- **FReSH:** Et prosjekt med World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) som involverer et stort antall internasjonale selskaper (36) på tvers av hele verdikjeden, bl.a. Danone, Kellogg's, Unilever og Cermaq. Disse selskapene utfordres til å endre praksis og utvikle løsninger for hele verdikjeden slik at de kan bidra til å oppnå bærekraftsmålene på bakgrunn av forskningen fra EAT-Lancet rapporten.

Nudging-prosjekter

- **Nordic Choice Hotels:** Forskjellige nudgingtiltak, bl.a. bruk av mindre tallerkener og plassering av sunn VS. usunn mat i lunsjbuffeten.
- **Fazer Food Services:** Stort nudging-prosjekt i kantiner med fokus på plantebaserte menyer og plassering av matretter.
- **REMA 1000:** En systematisk studie i 500 butikker over 2 år i samarbeid med Cornell University og GreeNudge for å lære mer om hvordan man kan motivere kundene til å ta sunnere valg.

EAT-C40 Food Systems Network

EAT og C40 hjelper 38 av verdens største byer (bl.a. Paris, New York, Mexico City, Dar es Salaam og Buenos Aires) med å forbedre deres forståelse av helse- og bærekraftsimplikasjonene i urbane matsystemer, hvilke aktiviteter og løsninger som kan være mulige og relevante i ulike sammenhenger, og hvordan man kan gå videre med å utvikle og implementere matsystempolitikk. [Prosjektet](#) jobber med flere ledd i matsystemet fra bærekraft og matsvinn til offentlige anskaffelser og kantinemat. Et eksempel på dette er arbeidet som er gjort i København, der man har integrert mat i byens miljøstrategi og dermed forbedret tverrsektorielt samarbeid.

CO-CREATE

Sammen med 13 andre forskningsinstitusjoner og interesseorganisasjoner har EAT fått støtte fra EU gjennom forskningsprogrammet Horizon 2020 til å undersøke hvordan samfunnet kan legge til rette for at ungdom velger et sunt kosthold og en aktiv livsstil. Prosjektet kalles [CO-CREATE](#) og er en del av en større satsing for å redusere overvekt og fedme hos barn og unge i EU. En viktig del av CO-CREATE er at ungdommer skal involveres i alle deler av prosjektet slik at hovedmålgruppens perspektiv blir ivaretatt og tatt i betraktning av relevante aktører som er med på å forme tiltak mot overvekt og fedme, for eksempel politikere.

Konklusjon

Folkehelseministeren sa selv i sin tale under møtet 3. september at "vi må løfte blikket". EAT støtter dette tankesettet og ønsker derfor at den nye folkehelsemeldingen setter bærekraft og FNs bærekraftsmål i fokus gjennom et matsystemperspektiv rundt ernæringssspørsmål og NCDs. Dette vil bidra til at helsesektoren kan ha en holistisk tilnærming til tverrsektorielt samarbeid som kan være med å bryte ned siloene i samfunnet slik at vi kan utgjøre forskjell og skape noe større sammen.